

Sestru nezvesíte len tak zo stromu

[Týždeň; 18/2018; 30/04/2018; s.: 24,25,26; denisa Gdovinová ; Zaradenie: .spoločnosť .onkologický ústav]

Jozef Valocký odišiel, ale problém zostal. O tom sú presvedčené zdravotné sestry, predsedníčka odborov v Národnom onkologickom ústave Tereza Luptáková aj členka výboru Vladimíra Baranová.

.podpísali ste otvorený list, ktorý zamestnanci adresovali ministerke zdravotníctva?

Tereza Luptáková: Nie. Žiadali v ňom návrat riaditeľa Jozefa Dolinského, s čím nesúhlasí väčšina zamestnancov. A nemyslím si, že je normálne dávať podpisovať petíciu pacientom a ich príbuzným, navyše aj tým, ktorí sa v ústave počas jeho šéfovania neliečili. Keby sme my začali podpisovať petíciu, aby sa do Markízy vrátil Pavol Rusko, tamojší zamestnanci by asi neboli nadšení.

Vladimíra Baranová: A tí, ktorí petíciu podpísali, boli blízki spolupracovníci Dolinského ? kolegovia z oddelenia. Viem, že u nás na internom oddelení to nikto nepodpísal.

.ak by v petícii nebola časť o tom, že sa má vrátiť riaditeľ Dolinský, vnímali by ste otvorený list upozorňujúci na kritickú situáciu ako dobrý krok?

Luptáková: Nie. Problém nebol dôsledkom práce Jozefa Valockého. Ale to nechce nikto počuť. Valocký odišiel a ministerstvo si myslí, že je všetko v poriadku. Ale problém zostal a je v celoplošnom nedostatku sestier. Vláda rieši nedostatok klampiarov pre automobilky, ale nerieši to, že o dva roky nebude mať kto ošetrovať pacientov.

.podľa vás riaditeľ Valocký naozaj nemusel odísť?

Luptáková: Valocký nebol počiatok problému. Počúvam všelijaké reči o tom, ako drasticky začal na ústave šetriť, napríklad že nám zakazoval prebaľovať pacientov v noci. To je nonsens.

.podľa účtovných uzávierok bolo NOÚ za posledné roky v zisku. Od roku 2012 bol však tento zisk čoraz menší, až v roku 2016 prešiel do dlhu vo výške až 1,5 milióna eur. Valocký prišiel do ústavu v decembri 2016 a dostal ústav znova do plusových čísel. Nerobil to až príliš drastickým šetrením?

Luptáková: Tieto čísla odrážajú najmä to, že predošlé vedenie robilo nákupy nekontrolovane. Materiál sme vzali od hocijakej firmy, nikoho netrápilo, či je to drahé. Valocký nastupoval v takom stave, že chýbal ešte mesiac a NOÚ by nemalo na výplaty. Vyhlásilo sa, že sa začne rozumne hospodáriť. Oslovili sa firmy, robili sa elektronické výberové konania materiálu, zháňali lacnejšie náhrady ? jednoducho klasická trhová ekonomika. Prestali sa napríklad objednávať prášky na pranie na oddelenia, kde ani nebola práčka. Alebo sa na interné oddelenie prestalo každý mesiac kupovať dvanásť litrových saponátov, ktoré potrebujú sestry na zopár šálok od kávy.

.nikto však nerozumel, ako je možné, že prestížnemu ústavu začne šéfovať človek, ktorý

predtým nitriansku nemocnicu dostal na kolená. Tam šetřil tak drasticky, že sa vzbúrili zamestnanci. Čiže je jasné, že Valocký prišiel do NOÚ rázne sekať náklady. To neznie pre verejnosť upokojujúco.

Baranová: Treba si uvedomiť, že ústav nemal nikdy mínusové čísla. Bol vždy ziskový. My sme si to vtedy ako zdravotné sestry nevedomovali. Boli sme spokojné, všetkého sme mali hojne.

Luptáková: V roku 2006 som nastúpila do NOÚ zo súkromnej nemocnice, kde sme mali prísne limity. Opakovane som sa pýtala, aké máme limity tu. Na rovinu mi odpovedali: NOÚ nemá limity. Peňazí bolo na ústave vždy dost. Ja som preto pozitívne prijala, že Valocký začal rozumne hospodáriť. Ale s tým, že ak sa ušetří, môže sa pridať na platoch.

.po nástupe Valockého sa však nespokojnosť zamestnancov vyhrotila. Bolo to naozaj rozumné hospodárenie?

Luptáková: Nespokojnosť v ústave narastala už za šéfovania Dolinského. A keď prišiel v decembri 2016 Valocký s tou svojou hroznou povest'ou, hneď v januári odišla prvá várka ľudí. Došla im trpezlivosť. Povedali si, že to, čo sa dialo za Dolinského, sa určite nezlepší za šéfovania tohto človeka. Ešte nič nestihol spraviť a ľudia odchádzali. Ale ešte raz - odchádzali, lebo neboli spokojní už za Dolinského.

.keď teda Dolinský nešetřil a dostal nemocnicu do mínusu, prečo boli zamestnanci nespokojní? Ved' mali všetkého dost, nie?

Luptáková: NOÚ bolo ako špecializované pracovisko vždy nastavené platovo vyššie. Ale od kolegyň z Kramárov či Antolskej sme počúvali, ako sa im postupne zvyšujú platy a dostávajú rôzne odmeny. Nám sa pritom platy dlho nezvyšovali. Pred dvoma rokmi som sa musela tvrdo dožadovať, aby ľudia dostali aspoň vianočné odmeny. Dostali ich až potom vo februári, aby mohlo vedenie rok 2015 uzavrieť v pluse. Je otázne, kam tie peniaze utekali, pretože na našich platoch vedenie šetřilo.

.ako ste sa stali šéfkou odborov práve v takejto nepokojnej atmosfére?

Luptáková: Od roku 2011 do 2013 som bola na materskej dovolenke. Pamätám si, že po nástupe do práce bývalý šéf odborov zvolal schôdzu, kde bývalo zvyčajne asi 35 ľudí. No nespokojnosť bola taká veľká, že prišlo asi tristo zamestnancov. Vtedy bývalý šéf už odstupoval a chystal voľby na nového predsedu. Ja som sa na post predsedu nehrnula, ale zobrala som to s tým, že skončím po štyroch rokoch, keď moje dieťa nastúpi do školy. V roku 2016 sa nám nepodarilo rokovaním dosiahnuť zvýšenie platu, ale vydobyli sme si dva dni dovolenky navyše či gastrolístky za nočné zmeny.

.zdravotné sestry z NOÚ nám tvrdili, že kedysi boli pri pätnástich pacientoch tri a starostlivosť dobre zvládali. Teraz sú len dve, sú vyčerpané, vyhorené a nestihajú podávať kvalitnú starostlivosť. Je toto dobrý spôsob, ako ušetriť?

Luptáková: Nemôžem povedať, že podľa zákona je na jednej zmene málo sestier. Podľa vyhlášky ministerstva zdravotníctva o personálnych normatívoch je stanovené, koľko sestier musí byť pri koľkých pacientoch. Na chirurgickom oddelení má byť deväť pacientov na jednu

sestru, v nočnej pätnásť. NOÚ sa snaží fungovať tak, že v dennej je na jednu sestru šesť, v nočnej deväť pacientov. Aj keď tvrdím, že ten, kto tieto normatívy tvoril, nikdy nerobil v nemocnici. Sú podhodnotené, sestier treba určite viac. To však nič nemení na tom, že vyhláška je platná a na všetkých oddeleniach - na paliatívnej starostlivosti či klinickej onkológii - normatívy dodržiavame. Čiže, ak sú na dennej službe iba dve sestry, zákon neporušujeme.

.čiže na pätnásť pacientov sú vlastne dve sestry až veľa?

Luptáková: Ďalšia sestra sa má do služby volať až vtedy, keď má sestra viac o troch pacientov. Čiže ak má podľa normatívu deväť pacientov, volá ďalšiu kolegyňu pri dvanástich. Navyše, podľa platnej vyhlášky staničná sestra sa tiež berie ako sestra v službe. Čiže vo finále sú podľa zákona v dennej službe tri sestry.

.sama však tvrdíte, že normatívy sú podhodnotené a sťažujú sa na to aj zdravotné sestry. Prečo by špičkový ústav nemohol mať aj dnes tri sestry v službe, keď to predtým dobre fungovalo?

Luptáková: Počet na službách klesol preto, že sestry poodchádzali. Keď v minulosti dvadsať sestier odišlo, zohnali ste ich ľahko. Teraz, keď odíde taký počet, padne ústav.

.zdravotné sestry však tvrdili, že málo zamestnancov bolo aj preto, lebo NOÚ dalo stopku prijímaniu nových ľudí kvôli šetreniu. Vyjadřila sa tak aj Iveta Lazorová, šéfka Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek.

Luptáková: Nie je to pravda, v roku 2016 sme ešte mali plné stavy a na jednej službe bolo aj päť sestier. Orok nato poodchádzali, ale je ťažké zohnať nové, sestru nezvestíte len tak zo stromu. Aj napriek tomu, čo sa medializuje, som mala rozbehnuté rokovanie s Valockým. Mali sme dohodnúť vlastné normatívy na to, koľko sestier musí byť na zmene na jednotlivých oddeleniach NOÚ. Lebo aj jemu chvíľu trvalo, kým pochopil, že onkológia nie je obyčajná nemocnica. Teraz musím toto isté vysvetľovať novému riaditeľovi.

.chceli ste rokovaním dosiahnuť, aby boli znova tri sestry na dennej službe?

Luptáková: Áno, to je nevyhnutné. Veď aj ja som sestra na chirurgii a viem, aké ťažké je, keď sme iba dve. Stihneme spraviť svoju prácu, ale nemáme čas na pacienta. Potrebuje vypočuť, porozprávať mi všetky bolesti. Dnes, aj keď viem, že by som sa s ním mala porozprávať, vzadu v hlave mi beží, koľko roboty mi ešte stojí. Som odchovanec akútnej chirurgie, čo je veľmi ťažká práca. Ale tam príde pacient s odtrhnutou nohou, vy ho dáte do poriadku a on odíde domov. No na onkológiu prídu ľudia, ktorí vyzerajú, že sú v poriadku a upadajú vám pred očami. To je pre sestry oveľa väčší nápor na psychiku. Ak máte mať energiu na to, pomôcť pacientovi a príbuzným, ktorí sú v stave beznádeje, musíte mať čas.

.pomôže rokovanie s vedením o normatívoch, ak vravíte, že máte celkovo nedostatok sestier?

Luptáková: Mohla by som aspoň podľa papiera povedať, že aha, máme nedostatok sestier. Lebo podľa platnej vyhlášky ich teraz máme dosť. Ja stále hovorím? Valocký odišiel, ale problém zostal.

.ďalšou veľkou výhradou hospodárenia vedenia NOÚ bolo skracovanie nadčasov. Zdravotné sestry nám tvrdili, že už nemohli zostávať v práci dlhšie, hoci ich tam bolo treba.

Baranová: Valocký sa po príchode na ústav pozrel na čísla nadčasov. Nerozumel, ako je možné, že máme plné stavy a zároveň vyše 70-tisíc hodín nadčasov. Odkiaľ sa teda vzali? Ja som bola z tých čísel šokovaná.

Luptáková: Valocký začal racionalizovať nadčasy, museli sa prísnejšie kontrolovať. Boli situácie, že jedna sestra mala 50 hodín nadčasov, druhá pracovala rovnako a nemala nič. Alebo oddelenie vykazovalo nadčasovú prácu, pričom nikto nečerpал dovolenku ani PN.

.ako vlastne vznikajú sestram nadčasy?

Baranová: Pokiaľ je na oddelení plný stav, nadčasy vznikajú, ak si niektorá vezme dovolenku, PN-ku alebo ošetrovačku dieťaťa ? vtedy zaskakujeme za jej služby.

Luptáková: Navyše sme zaradené v rizikovej kategórii, kde by sme podľa Zákonníka práce ani nemali mať nadčasy. Cieľom odborov by nemalo byť to, aby si zamestnanec zarobil na nadčasoch, ale aby dostal za svoju prácu zaplatené podľa taríf. Sestry sa, prirodzene, nahnevali, že Valocký začal upratovať, prehnane nadčasy im priniesli aj päťsto eur navyiac. Ale to nebolo dlhodobo udržateľné.

.čiže sestry si prideliovali nadčasy bez reálnej vykonanej práce?

Luptáková: Nadčasy boli prideliované chaoticky a nespravodlivo. Tak ako aj osobné ohodnotenia. Ja nie som ich zástancou, lebo ak o ich výške rozhoduje staničná sestra, môže ich rozdeľovať nespravodlivo, podľa sympatií. S Valockým sme dohodli, že osobné ohodnotenia išli hore, všetky sestry musia dostať minimálne sto eur. Staničná sestra ich musí prideliť v rovnakej výške všetkým sestram. V roku 2018 sme sa dohodli aj na zvýšení taríf o 30 eur nad zákonný nárok, príplatok za zmenu o 25 eur či rizikový príplatok. Skrátili sme navyše pracovný čas na sedem a pol hodiny u jednozmenných zamestnancov, čo ja považujem za najväčší výdobytok kolektívnej zmluvy.

.dokážem však pochopiť aj sestry, ktoré pracujú na zmenách, kde je ich málo a zároveň im niekto zobral nadčasy, pomocou ktorých si prílepšili. Asi im len tak ľahko nevysvetlíte, že je spravodlivejšie, ak im odbory vyrokovali o 30 eur vyššiu tarifu.

Luptáková: Ale nemá byť cieľom zamestnávateľa ani odborov, aby si zamestnanec zarobil na nadčasoch. Často mám pocit, že ak niečo síce nie je podľa zákona, ale vyhovuje nám to, sme spokojné a ticho. Zdravotné sestry si zvykli na nadčasy a rozumiem, že sú nahnevané, že im ich niekto vzal.

.veľa sa hovorí aj o meškajúcich operáciách, čakacie lehoty sa predĺžili až na sedem týždňov. Je pravda to, o čom hovoria sestry z ústavu, že kolabuje srdce ústavu ? ARO?

Luptáková: ARO má problém. Podľa mňa zlyhal manažment oddelenia. A chyba Valockého bola v tom, že nespravil poriadok aj tam.

.prečo je toto oddelenie na tom tak zle?

Luptáková: Onkologické operácie, ktoré sa tam vykonávajú, sú náročné na samotný výkon aj

následnú starostlivosť. Nie vždy je však možné odhadnúť ich trvanie. Občas sa stane, že pri operácii nájde lekár oveľa viac nálezov, ako predpokladal a nemôže operovať. Preto bol ešte v roku 2008 zavedený systém, že pred operáciou, ktorá má trvať 12 či 16 hodín, pripravíme aj ďalšieho pacienta. Bola to akási rezerva, pacient bol o tom upovedomený. Medzitým sa zvýšil počet operácií - za desať rokov o 16 percent, a tento systém to prestal zvládať. Pacienti teraz čakajú príliš dlho.

.je problém aj v nedostatku zamestnancov na oddelení?

Luptáková: Je tam 29 sestier, a to je dosť. Treba sa spýtať primára oddelenia, v čom je problém. Nebudem to ďalej komentovať.

.valocký podľa vás nebol problémom a jeho hospodárenie bolo rozumné. Prečo tomu neuverili aj ostatné sestry a atmosféra je taká napätá?

Luptáková: Medializovanie kauzy vytvára napätú atmosféru. Veď si len predstavte, ako hovoríte pacientovi, že zajtra bude operácia a všetko dopadne dobre ? a nad hlavou vám beží reportáž v televízii o tom, ako kolabuje ústav.

.prečo sestry neuverili, že racionalizácia je rozumná?

Luptáková: Ony to do hĺbky neriešili, každý sa pozerá len na výplatnú pásku. Nedokážeme im vysvetliť, že Zákonník práce nie je porušený. S Valockým sme dokázali konštruktívne rokovať a dohodnúť vyššie normatívy sestier na pacienta. No vedenie sa zmenilo. Znova ? Valocký odišiel, problém zostal.

Baranová: Ja robím na oddelení klinickej onkológie a ani mne sa to nepáči. Predtým som mala dvanásť služieb za mesiac, teraz som v robote skoro stále. Ale tak to je, sestry poodchádzali a ústav musí fungovať. A teraz sme v slepej uličke. Nové sestry len tak ľahko nezoženieme. Skôr od nás bude ešte viac sestier odchádzať, lebo nevládzu a sú frustrované.

.nesprávajú sa k vám kolegyně nepriateľsky? Nemajú pocit, že „držíte s vedením“?

Baranová: Áno, počula som už aj také reči. Alebo tú večnú otázku: Čo vlastne tie odbory robia?

Luptáková: Atmosféra na ústave je rozdelená. Ja sa im snažím vysvetliť, že ak mi dajú nejaký podnet, ja ho naozaj rada prešetím. Zatiaľ som však dostala asi iba päť podnetov pod vlastným menom. Už som sa párkrát popálila a išla k vedeniu riešiť aj chodbové reči, ale potom sa pod to ľudia nechceli podpísať a nechali ma v tom.

.robíte niečo preto, aby ste zohnali nové sestry?

Luptáková: Odbory nie sú personálne oddelenie. Náместníčka bola teraz robiť nábor pri šesťdesiatich študentkách zdravotnej školy. Opýtala sa, koľko z nich chce ísť robiť do zdravotníctva. Prihlásili sa štyri. Jednu z nich nakoniec prehovorila, nech príde k nám. Ale je dôležité, aby sme mali o niečo vyšší plat. Ak budeme mať rovnaký plat ako v regionálnych nemocniciach, Bratislava padne. Ak má sestra rovnaký plat v Rimavskej Sobote, pôjde domov. Mali by sme konečne v spoločnosti riešiť, ako akútne chýbajú zdravotné sestry.

Naozaj nikoho nezaujíma, že o päť rokov sa o pacientov nebude mať kto starať?

Viem, aké ťažké je, keď sme v službe iba dve. Stihneme spraviť prácu, ale na pacienta nie je čas

Nové sestry len tak ľahko nezoženieme. Skôr budú z NOÚ odchádzať, lebo nevládu a sú frustrované.

Foto:

Dve zdravotné sestry vstúpili v roku 2016 do odborov Národného onkologického ústavu v nepokojnej atmosfére. Hlavným problémom je vraj najmä nedostatok zdravotných sestier.

Dôchodky v ohrození - musíme sa báť staroby? 2."Súčasný stav dôchodkového zabezpečenia"

[blog.sme.sk; 27/04/2018; Dušan Tocik ; Zaradenie: Blogy]

<https://dusantocik.blog.sme.sk/c/482963/dochodky-v-ohrozeni-musime-sa-bat-staroby-2-sucasny-stav-dochodkoveho-zabezpecenia.html?ref=rss>

Súčasný stav dôchodkového zabezpečenia je mizerný. Vyhliadky do budúcnosti sú ale oveľa horšie. A aká je holá pravda o ktorej svorne mlčia všetci odborníci s ponúkanými radami ako najlepšie investovať "vaše" peniaze?

SÚČASNOSŤ – čo ponúka.

Každý dospelý človek vstupujúci do veku keď sa stáva nezávislým od rodičovskej podpory a začne sám rozhodovať o svojej budúcnosti si musí položiť zásadnú otázku - ako sa mám v nastávajúcom produktívnom veku finančne zabezpečiť na dôstojný život v dôchodku?

V tom okamihu nastáva pre bežného Slováka takmer neriešiteľný problém.

Jedni radia sporiť si v štátom vyprodukovaných sporiaciach pilieroch, iní že je lepšie v komerčnom sektore a niektorí odporúčajú nechať všetko tak ako je, veď štát sa o vás postará. Háčik je v tom, že oni všetci tu už o pár rokov nebudú (a vy ste im v skutočnosti ukradnutí, ak vás nechcú v rámci svojich kšeftov iba okradnúť) – takže sľubovať môžu aj modré z neba.

Neexistuje prevažujúci, patrične a dôveryhodne podložený názor.

Jedno je ale isté – bez vlastného pričinenia skončíte o pár rokov na dôchodku ako chudák, ktorý nemá od žobráka závislého na milodaroch ďaleko.

A čo na to hovoria odborníci?

Za viac ako 40 rokov produktívneho života sa mnohé zmení. Okrem iného, niekoľkokrát aj vaše zamestnanie a vaša životná úroveň. Raz sa máme lepšie, inokedy nie - ako na hojdačke.

Pritom po 14 rokoch existencie II. a ešte za dlhšie obdobie III. piliera dôchodkového sporenia

môžeme s istotou tvrdiť, že tento sporiaci systém vykazuje v priemere oveľa nižšie hodnoty ako bolo sľubované politikmi pri ich zrode.

Realita je krutá, keďže zárobky z II. piliera v priemere nedosahujú výšku súčasných dôchodkov poskytovaných iba z I. piliera dôchodkového poistenia.

Avšak aj tým, ktorí sľubujú v budúcnosti vyššie dôchodky od štátnej sociálnej poisťovne málokto uverí, že to myslia úprimne. Starobné dôchodky vyplácané sociálnou poisťovňou sú každoročne v priemere nižšie oproti rastu životnej úrovne vyjadrenej priemerom dosahovaných miezd a naďalej bude ich výška klesať vzhľadom na nepriaznivý vplyv starnutia obyvateľstva a demografických zmien.

Súhrn nepriaznivých zmien tvorí predpoklad hraničiaci takmer s istotou, že zákonite musí dôjsť k rapidnému zníženiu výšky vyplácaných starobných dôchodkov SP (odhad až o 1/3).

Samozrejme to všetko je neodvratné a isto iste sa stane, ak sa neudeje nejaký zázrak.

Stane sa tak aj napriek tomu, že sa otázkou nízkej životnej úrovne dôchodcov zaoberajú rozsiahle tímy doposiaľ zbytočne aj štátom platených vedeckých pracovníkov, analytikov, prognostikov, politikov, ktorí doposiaľ nič bezbolestné a pritom perspektívne v tejto oblasti nevyriešili a nenavrhlí.

Nebojme sa preto povedať pravdu, aby sme objektívne a nahlas pomenovali príčiny očakávaného kolapsu I. piliera. Hlavné príčiny sú 3 a nie 2 ako sa nám niekto snaží vsugerovať:

- 1.) – demografické zmeny (nízka pôrodnosť = znižujúci sa pomer v počte pracujúcich, ktorí musia financovať narastajúci počet dôchodcov) v dôsledku čoho sa znižujú príjmy SP z odvodov na vyplácanie dôchodkov
- 2.) - starnutie obyvateľstva (predlžovanie priemerného veku života obyvateľstva = viac ľudí v dôchodkovom veku – viac peňazí potrebných na vyplácanie dôchodkov)
- 3.) - vznik a existencia II. piliera

Prvé dve príčiny sú výsledkom prirodzeného vývoja.

S takmer 100% istotou sa dá predpovedať na základe počtu narodených detí v jednotlivých rokoch čo nastane o 20 a viac rokov. Odvody na starobné dôchodky nepokryjú pravdepodobne ani 1/2 výšky súčasných dôchodkov v percentuálnom porovnaní na úroveň dosahovaných priemerných miezd, keďže aj tie súčasné sú už štedro dotované z iných zdrojov.

Aktuálne na jedného penzistu pripadá 2,6 pracujúcich ľudí v produktívnom veku a v roku 2050 to bude len 0,9 pracovníka na 1 dôchodcu !!!

Tento stav nastane aj vzhľadom na oveľa vyšší počet dôchodcov, resp. poberteľov dôchodkov, keďže neustále stúpa priemerný vek ich dožitia, najmä vďaka stále sa zlepšujúcim podmienkam na dlhší život kde podstatnú úlohu hrá aj vyššia životná úroveň a úroveň zdravotníctva.

O súčasnom, tiež neefektívnom III. pilieri sa v tejto časti nebudeme podrobnejšie rozpisovať, keďže takéto doplnkové dobrovoľné dôchodkové sporenie je samostatným osobným a zamestnaneckým sporením, ktoré sa priamo nepodieľa na obrovskej strate vyplácaných dôchodkov z I. piliera dôchodkového poistenia každoročne vykazovanej SP, hoci III. pilier nepriamo tiež ovplyvňuje výkonnosť ekonomiky štátu na základe poskytnutých nadštandardných daňových úľav.

II. pilier dôchodkového sporenia

Zastavme sa ale pri tretej príčine, ktorou je - vznik a existencia II. piliera.

Totíž táto ako jediná nekopíruje prirodzený vývoj ale je výplodom nesystémového a neefektívneho súčasného spôsobu sporenia prispôbeného záujmom vplyvných skupín ľudí a bánk ako aj ich správcovských spoločností, ktorých okrajovou úlohou je (okrem prioritných vlastných ziskov) zhodnocovať prostredníctvom investičných fondov vklady a úspory sporiteľov. Samozrejme nemôžeme vynechať ani príživujúce sa poisťovne, ktoré sa tiež okrem navyšovania vlastného zisku podujali vyplácať takto značne oklieštené dôchodky z úspor sporiteľov.

A netvárame sa, že na Slovensku máme lepších odborníkov ako inde (v Česku, Maďarsku, Poľsku), ktorí zavrhlí rovnaký spôsob sporenia na dôchodok ako je náš II. pilier. Vedeli asi prečo.

Súčasný II. pilier je totiž časovaná bomba, ktorá skôr alebo neskôr môže vybuchnúť.

Je to ekonomicky pre štát dlhodobo neudržateľný spôsob investovania prostriedkov daňových poplatníkov do pomerne neefektívne fungujúceho sporenia.

Zámerne neuvádzam, že do sporenia na dôchodok, keďže tento pojem bol po tzv. najnovších vylepšeniach už takmer úplne vymazaný. Z II. piliera sa totiž stal štátom dotovaný obyčajný sporiaci účet, ktorý aj bez akéhokoľvek pričinenia jeho majiteľov im v preddôchodkovom veku slúži na jednorazovú výplatu nasporených peňazí na konzumné účely – teda na bežnú spotrebu. A v prípade nedožitého nástupu majiteľa účtu na dôchodok, teda pred možným použitím úspor sú tieto peniaze rozdávané komukoľvek ako dedičstvo sporiteľa.

Komu teda vyhovuje takéto sporenie?

Určite nie prevažnej väčšine súčasných a nastávajúcich dôchodcov doživotne závislých od takto okliešteného I. piliera. A ani podvyživeným dôchodcom, ktorí z úspor II. piliera nebudú môcť požiadať o hotovosť, či pomýšľať na dedenie nasporených peňazí.

Nie, nie sme tu preto aby sme strašili.

Proste nám na základe tu uvedených faktov vychádza takýto logický záver. Svoj názor si samozrejme musí urobiť každý sám. Určite vám pomôžeme v jeho formovaní aj my. Čítajte ďalej.

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že na základe výsledkov hospodárenia SP s prostriedkami

dôchodkového poistenia je každoročne vykazovaný obrovský takmer 2-oj miliardový deficit peňazí na vyplácanie dôchodkov.

Jedná sa prevažne o nedostatok peňazí na vyplácanie starobných dôchodkov. Príčin vykazovaného nedostatku peňazí na výplatu starobných dôchodkov je niekoľko. Okrem iného - zriadenie a nastavenie podmienok sporenia v II. pilieri, zle nastavený systém odvodov (resp. vysoké dôchodky?), Vianočne balíčky?, avizované - dovolenky? 13 dôchodok?, atď.

Napr. až cca 600 mil. eur zo schodku v r. 2017 tvoria 4,25% odvody z vymeriavacích základov pre takmer 1,4 mil. sporiteľov do II. piliera. Pritom počet sporiteľov stúpa a % odvodov z dosahovaných miezd do II. piliera sa každoročne zvyšuje. A hoci vykazujeme rekordnú zamestnanosť a vysoký rast priemerných miezd starobné dôchodky financované z I. piliera od SP to veľmi nepocítili a naďalej nie sú tieto príjmy dostatočne finančne ani legislatívne kryté.

A preto vykázaný schodok v hospodárení s dôchodkami musia financovať aj ostatní daňoví poplatníci, nepriamo prostredníctvom štátneho rozpočtu alebo na základe vysoko stanovených, neopodstatnených a ničím nepodložených nadmerných odvodov na iné položky fondov SP. Tá si potom na základe účelovo prispôbených predpisov nenápadne všetky prebytky presunie tam kde je nedostatok peňazí.

Takto napr. pravidelne zneužíva Rezervný fond solidarity, ktorý má zo zákona slúžiť na úhradu škody, ktorú by spôsobila dôchodková správcovská spoločnosť (DSS) alebo jej depozitár na majetku v dôchodkových fondoch – ide o tzv. zásadný prvok ochrany sporiteľov v systéme starobného dôchodkového sporenia.

A tento tzv. zásadný prvok ochrany sporiteľov v systéme starobného dôchodkového sporenia, ktorý mal pôvodne chrániť sporiteľov II. piliera (hoci sa naň skladali všetci daňoví poplatníci) napriek miliardovým príjmom, ktoré by sa mali každoročne nabaľovať v RFS vykazuje na konci každého roka nulovú hodnotu = 0 000 000,- mil. E, teda ostáva prázdny!

Vznikom sporenia v II. pilieri vyhrali najmä tí najsolventnejší poistenci SP.

V súčasnosti tvoria väčšinu sporiteľov na dôchodok lebo sa s časťou svojich tzv. zásluhových odvodov z nadpriemerných vymeriavacích základov (z platov) doň vložili od vzniku tohto sporenia v r. 2004 už nemusia s nikým deliť tak ako by museli pri poskytovaní solidárnych dôchodkov iba z I. piliera. Takto šikovne si to aj pre seba predchádzajúci tvorcovia a nasledujúci vylepšovatelia II. piliera zariadili. Teraz znova kričia, že aj 4,5% v súčasnosti a 6% plných odvodov z ich vymeriavacích základov od r. 2024 sa im máli. Prečo? Lebo ich nezaujíma ako a z čoho budú súčasní a budúci dôchodcovia poberajúci nízky dôchodok iba z I. piliera žiť.

Paradoxom pritom je, že až 80% sporiteľov II. piliera sa spolieha na sofistikovane nastavený automatický systém pri zhodnocovaní ich úspor o ktoré sa nemusia zaujímať ani starať. Pritom ich úspory sú od r. 2012 zhodnocované iba na nízkej úrovni inflácie v tzv. garantovaných dlhopisových nízkozárbokových fondoch kde boli na podnet vlády (dočasne) presunuté. A keďže ich nemá kto odkliať úspory sporiteľov sú takto zakonzervované a skôr znehodnocované ako zhodnocované.

Kde je teda chyba?

V sporiteľoch, či v udržiavanom systéme neefektívneho sporenia, teda u nezodpovedných politikov?

Oboje. A aj keby sa sporitelia správali oveľa zodpovednejšie a II. pilier im zarábal oveľa viac peňazí, nič to nemení na skutočnosti, že I. pilier (ktorý poskytuje garančný dôchodok tak pre poistencov ako aj sporiteľov II. a III. piliera) je a bude stále viac podvyživený.

Dedenie úspor

Ďalšou oveľa závažnejšou príčinou tohto stavu je účelové a populistické rozhodnutie o dedení úspor z II. piliera. Jednalo sa o rozhodnutie protagonistov II. piliera na nalákanie čo najväčšieho počtu sporiteľov, bez ohľadu na to, aký výpadok peňazí týmto opatrením spôsobia pri vyplácaní dôchodkov pre poistencov I. piliera.

Je azda spravodlivé aby tí, čo prispievajú rovnakou percentuálnou čiastkou zo svojich miezd na svoj starobný dôchodok iba do I. piliera nemali rovnako stanovené podmienky, teda zaručené rovnaké práva ako tí, čo sa rozhodli zriadiť si z týchto peňazí sporiaci účet v II. pilieri? Ani tam predsa nemusia zo svojich vlastných peňazí nič prispievať, ani nič (40? rokov) robiť aby sa dožili úspor. Prečo teda rovnaká časť peňazí odvádzaných iba do I. piliera, napr. po predčasnej smrti poistenca, ktorý ich nestihol čerpať v dôchodku slúži na solidarne prerozdelenie medzi ostatných poistencov, keď časť tých istých peňazí so zákonom stanovených zásluhových odvodov presunutých do II. piliera už slúži v rovnakom prípade (po smrti sporiteľa) na dedenie? Teda na obdarovanie akýchkoľvek sporiteľom stanovených dedičov vrátane pochybných spolkov a organizácií?

Nie je takéto selektovanie obyvateľov pozbavených rovnakých ústavných práv iba obyčajným drancovaním a plienením I. piliera? Až 35% obyvateľov Slovenska sa nedožije 65 rokov (onedlho ohraničený dôchodkový vek). Pritom politici rozhodli, že týchto prispievateľov treba rozdeliť na lepších – našich (sporiteľov II. piliera) a horších – menejcenných (poistencov SP), ktorých nepresvedčili na vstup do II. piliera, vrátane všetkých starších, ktorí už ani nemohli vstúpiť. Peniaze tých našich z povinných odvodov na dôchodky rozdáme hoci komu, len aby sme sa ich zbavili lebo ich už žičlivý štát nepotrebuje a peniaze od tých neposlušných nebudeme rozdávať dedičom (oni totiž ani neexistujú, lebo boli po zinkasovaní okamžite SP vyplatené ostatným dôchodcom).

Aj takto vyzerá spravodlivosť na slovenský spôsob.

My nezaujate tvrdíme, že v rámci uplatnenia spravodlivých podmienok pre všetkých by sa mali dediť iba úspory vyprodukované z vlastných peňazí a úspory z peňazí zamestnávateľa - súčasný III. pilier.

A podobnému zneužívaniu moci stále nie je koniec.

Rozdávanie úspor

Noví vysoko postavení politici sa predsa tiež musia prejaviť v pozitívnom svetle, aby zapôsobili na svojich voličov a na sebecké ukávanie vlastných záujmov. Veď možno sa im

takto podarí vstúpiť do histórie, neuvedomujúc si, že nie ako pozitívne postavy ale ako deformátori dôchodkov zo sporenia.

Súčasná vládna garnitúra totiž vymyslela zákon, ktorý vetuje ten prvý na základe ktorého sú poistenci SP povinní odvádzať zo svojej mzdy (vymeriavacieho základu) odvody na starobné dôchodky.

Tie isté peniaze na základe ich rozhodnutia v inom zákone (hoci neruší ten predchádzajúci) už nemusia slúžiť na výplatu starobných dôchodkov lebo si ich môžu privilegovaní, teda tí majetnejší sporitelia II. piliera (cca 1/2) vybrať pred nástupom na dôchodok na hocakú inú ničím neobmedzenú bežnú spotrebu.

Nie preto, lebo si to niečím zaslúžili, nemuseli pohnúť ani prstom, stačí im na uvedené privilegium iba to, že predstavujú v spoločnosti lepšie honorovanú vrstvu – nič viac a nič menej.

Štát takto vytvoril nezdanený bežný sporiaci účet nazývaný - II. pilier dôchodkového sporenia a sám participuje na takomto plienení peňazí pôvodne direktívne a účelovo odvádzaných na dôchodkové zabezpečenie v starobe. Takéto správanie asi nemá obdobu v žiadnom normálnom demokratickom systéme.

Samozrejme, že tí solventnejší čo ostali v I. pilieri, ak by boli rovnocenní občania tohto štátu, tak by tiež mali mať možnosť požiadať pri odchode do dôchodku – vážení vypočítajte mi od r. 2004, teda od založenia II. piliera 9%, resp. 4% a viac z mojich zásluhových odvodov do dôchodkového poistenia + úroky aspoň na úrovni priemerného zhodnocovania úspor v II. pilieri, lebo si ich chcem vybrať na bežnú spotrebu. Ak pre nič iné, tak si ich vyberiem už len z toho dôvodu, aby som sa ani ja rovnako ako sporitelia v II. pilieri nemusel o tieto zásluhové odvody solidarne deliť s ostatnými dôchodcami.

Bolo by to spravodlivé? Určite áno.

Ale to by už I. pilier štátom vyplácaných dôchodkov úplne zakapal.

Samozrejme, že politika dneška je iná. Neštítíme sa ničoho, teda mnohým politikom je úplne jedno, či vďaka nim skrachuje celý dôchodkový systém. Po nás potopa, veď keď sa bude hľadať o pár rokov vinník, tí čo takéto drancovanie a plytvanie s peniazmi, ktoré mali pôvodne slúžiť na zvyšovanie životnej úrovne dôchodcov zavinili už budú dávno zabudnutí. Žiadne trestnoprávne stíhanie im totiž nehrozí.

Ostanú po nich len státisíce žobrajúcich dôchodcov.

Aj to je realita a hospodárenie na slovensko-grécky spôsob.

Aby sa načrtnutý scenár nekonal je načasе prijat' zásadné a nemenné ozdravné opatrenia. V ďalších častiach ponúkame návod ako to urobiť a pritom nikomu neuškodiť.

Smer radšej rozdáva balíčky, ako by zaplatil zamestnancov verejnej správy
[trends.sk; 27/04/2018; Zuzana Kollárová ; Zaradenie: eTREND]

<https://www.etrend.sk/financie/smer-radsej-rozdava-balicky-akoby-zaplatil-zamestnancov-verejnej-spravy.html>

Zuzana Kollárová

Zmena platových taríf zamestnancov verejnej správy sa pripravuje na Úrade vlády už tretí rok. Bola rozpracovaná koncepcia odmeňovania týchto zamestnancov. Jej finančné dopady však neboli doteraz vyčíslené. Vláda naťahovala čas a oddaľovala riešenie.

Návrh zmeny systému odmeňovania zamestnancov predložila až 12. apríla, keď sa uskutočnilo prvé rokovanie expertnej skupiny zástupcov úradu vlády, ministerstva financií, Konfederácie odborových zväzov SR a Združenia miest a obcí Slovenska. Pre odborárov je návrh neprijateľný a podľa odborníčky na účtovníctvo a dane zo strany SPOLU Jarky Lukačovičovej je jeho cieľom len šetriť peniaze z rozpočtu.

Základom nového systému by malo byť len šesť platových taríf (v súčasnosti ich je štrnásť). Prvá tarifa by začínala na minimálnej mzde a tarify by sa zvyšovali koeficientmi, tak ako je to teraz pri minimálnej mzde. Mali by mať aj svoje stropy, ktoré by boli dvojnásobkom tarify. To znamená, že zamestnanec v prvej tarife by mohol dostať mzdu v rozpätí od 500 do tisíc eur, v druhej tarife by dostal 1,2-násobok, teda mzdu 600 až 1 200 eur.

Odborári tento návrh odmietli najmä preto, že ruší dvanásť platových stupňov, ktoré zohľadňovali roky praxe, a zavádza zmluvný plat ako súčet tarifného platu a vybraných príplatkov. Ten by podľa odborárov zaviedol do odmeňovania vysokú dávku subjektivismu.

"Keď sa vláda snaží utajiť sociálne opatrenie, tak asi nebude veľmi sociálne," komentoval návrh zmeny platových taríf predseda strany SPOLU Miroslav Beblavý. Tabuľky oficiálne získal od Úradu vlády SR až na základe infožiadosti.

Neprehliadnite

Dva roky príprav nestačili. Návrh platov vo verejnej správe nezohľadňuje prax
Verejná správa ešte stále zamestnáva ľudí, ktorí nedostávajú ani minimálnu
Desatoro dobrého úradníka: Slováci z verejnej správy búrajú predsudky
Prieskum medzi úradníkmi ukázal, že aj im najviac prekáža byrokracia

Podľa M. Beblavého je tarifný plat sociálnou istotou pre každého zamestnanca vo verejnej správe, keďže ho musí dostať.

"Túto základnú sociálnu istotu navrhuje vláda pre 144-tisíc zamestnancov verejnej správy zrušiť. To je obsah návrhu," myslí si M. Beblavý.

Nové platové podmienky znamenajú, že by sa zrušila zásluhovosť na základe odpracovaných rokov, ktoré doteraz asi ako jediné faktory motivovali nízko platených zamestnancov zostávať vo verejnej správe. Ide najmä o starších zamestnancov a tých je väčšina.

"Odhadujeme, že vo väčšine prípadov platy nielenže nestúpnu, ale niektorých zamestnancov môžu poškodiť," vysvetľuje M. Beblavý.

Zamestnanec vo verejnej správe sa teda dostáva do rovnakej pozície ako zamestnanec v súkromnom sektore. Bude si sám musieť vyšší plat vyjednať, čo však J. Lukačovičová považuje za veľmi problematické v slovenských podmienkach.

"Veľké rozpätie pri určovaní platu verejných zamestnancov dáva priveľkú moc do rúk ich vedúcich pracovníkov, ktorí sú často politickými nominantmi. Vláda vytvára účinný nástroj na páchanie korupcie."

"My sme za zachovanie platových tabuliek vo verejnom sektore, pretože štát a štátni zamestnanci v sebe nemajú prirodzene zakódované šetrné hospodárenie, ako je to v súkromnom sektore. Chceme v tabuľkách ponechať aj jedinú sociálnu istotu, ktorú títo zle platení zamestnanci majú – zvyšovanie platu podľa odpracovaných rokov – každý rok o 0,5 %. Lenže to by niečo stálo a Smer radšej porozdáva cez sociálne balíčky, ako by mal férovo platiť vlastných ľudí," dodal predseda SPOLU.

Dnešné tabuľky

Súčasný tarifný systém verejnej správy tvorí 14 tarifných tried, do ktorých sú zamestnanci zaradovaní podľa vzdelania a práce, ktorú vykonávajú. Na základe praxe, odrobených rokov je zamestnanec zaradený do jedného z 12 stupňov. K tomu prináležia ďalšie príplatky, napríklad osobný či za riadenie.

Najväčším problémom súčasného tarifného systému je, že veľký počet tarifných tried a stupňov je pod úrovňou minimálnej mzdy. Je neprehľadný a chýba mu spravodlivosť odmeňovania. Hodnotenie zamestnancov je prevažne administratívne, motivačné účinky odmien sa strácajú najmä pri nízkopríjmových pozíciách, teda v pásme minimálnej mzdy. To odrádza kvalifikovaných zamestnancov od toho, aby sa vo verejnej správe vôbec zamestnali. Preto v nej v súčasnosti pracujú najmä starší ľudia. Neaktuálny je aj samotný katalóg pracovných činností.

Aký je návrh vlády

Štrnásť platových tried by sa malo zlúčiť do šiestich. Prvá tarifa by mala byť na úrovni minimálnej mzdy. Problém je to preto, že napríklad na 3. stupni sa zlučujú platové triedy 5 až 8, kde sú zaradení zamestnanci so stredoškolským a aj vysokoškolským zamestnaním.

Nový systém vôbec nepočíta s ďalším zohľadňovaním vzdelávania a do úvahy neberie ani roky praxe. Problém je aj to, že pri tarifách je nastavená horná hranica príjmu. Zamestnanec by mal zmluvný plat, ktorý je súčtom tarifnej triedy a príplatkov. To vytvára podľa M. Beblavého neregulárny priestor pre rozhodovanie nadriadených, často politicky nominovaných.

Keby vláda ponechala súčasné tabuľky, ktoré by začínali minimálnou mzdou, strana SPOLU spočítala, že by to štát stálo vlni 60 miliónov eur. Toto sa vláde nechce, preto sa podľa M. Beblavého rozhodla, že síce na jednej strane zdvihne prvú tarifnú triedu na úroveň minimálnej mzdy, ale zase na druhom konci tabuľky tým skúsenejším a lepšie plateným zamestnancom ich výšku mzdy stlačí.

Polepšiť by si mohli najmä mladí zamestnanci, ale aby vláda ušetrila pri starších zamestnancoch, nový systém bude znamenať stagnáciu alebo v určitých skupinách mzdový pokles. V skutočnosti by sa veľkej časti nepomohlo, keďže vo verejnej správe pracuje málo

mladých ľudí. Ukazuje to však podľa M. Beblavého najmä na to, že skutočným zmyslom zmien nie je, aby vláda systémovo zmenila spôsob odmeňovania, ale ušetrenie peňazí.

Ilustroval to na príklade. Napríklad v 13. platovej triede, ktorú majú vysokoškolsky vzdelaní, má v súčasnosti zamestnanec s 32 rokmi praxe a vekom okolo 55 rokov nárok bez príplatkov na mzdu 920 eur v osobitnej platovej stupnici. Podľa nového návrhu by mu muselo stačiť 900 eur.

Ďalším problémom je to, že v 4. tarifnej triede sa zlučujú dnešné tarify 9, 10 a 11, kde by malo byť mzdové minimum 800 eur. Pritom trieda 9 je najvyššia trieda s maturitou, trieda 10 už je pre bakalára a 11 patrí teraz vysokoškolsky vzdelanému zamestnancovi.

Faktom je, že tento návrh si v skutočnosti nevyžaduje z rozpočtu žiadne peniaze navyše na odmeňovanie. Pritom premiér Peter Pellegrini vo svojom príhovore na sneme Republikovej únie zamestnávateľov povedal, že vláda bude v najbližších mesiacoch navrhovať, aby sa v priebehu dvoch rokov platy zamestnancov v štátnej a verejnej správe razantne zvýšili.

Na zmenách taríf sa musí vláda, odbory a ministerstvo dohodnúť do 30. júna, keďže vláda chce legislatívu predložiť na septembrovú schôdzu parlamentu.

Návrh platových tabuliek vo verejnej správe

	Stupeň náročnosti					
	1	2	3	4	5	6
Koeficient	1	1,2	1,4	1,6	1,8	2
Dolná hranica	500	600	700	800	900	1000
Horná hranica	1000	1200	1400	1600	1800	2000
Súčasná platová trieda	1–2	3–4	5–8	9–11	12–13	14

Prameň: Úrad vlády SR

[Späť na obsah](#)

Úprava tabuľkových platov

[Rádio Slovensko, 18:00; Rádiožurnál Slovenského rozhlasu; 27/04/2018; Jaroslav Barborák; Zaradenie: z domova]

Karolína Lacová, moderátorka: "Odbory a vláda hľadajú kompromis na úprave tabuľkových platov pre štátnych a verejných zamestnancov. Potom, ako vládny návrh začiatkom apríla odmietli, do konca júna majú nájsť spoločné riešenie. Nezaradený poslanec Miroslav Beblavý najnovšie zverejnil pôvodný vládny návrh, ktorý získal na základe zákone o slobodnom prístupe k informáciám."

Jaroslav Barborák, redaktor: "Namiesto pôvodných štrnástich platových tried po novom šesť stupňov náročnosti, pričom prvý by sa mal začínať na hranici päťsto eur. Tak vyzerá vládny návrh takzvaných tabuľkových platov pre zamestnancov pracujúcich vo verejnom záujme. Úrad vlády ho začiatkom apríla posunul odborom. Tie o ňom doteraz len hovorili. Verejnosti ho ukázal až opozičný Miroslav Beblavý a chýba mu v nich obsah toho, čo tarify v sebe niesli."

Miroslav Beblavý, poslanec NR SR (nezaradený): "Tarifný plat zaručuje verejnému zamestnancovi, že na základe svojho vzdelania a praxe má garantovanú určitú sumu a toto chce vláda zrušiť. My s tým nesúhlasíme. Nielenže je to antisociálne, ale vytvára to aj priestor pre vnútornú korupciu v štáte."

Jaroslav Barborák: "Odborová centrála práve preto vládny návrh ešte v polovici apríla odmietla. Podľa Moniky Uhlerovej, viceprezidentky konfederácie, im chýbala v tabuľkách zohľadnená prax."

Monika Uhlerová, viceprezidentka Konfederácie odborových zväzov: "Dá sa povedať, že zamestnanec je istým spôsobom vydierateľný, pretože je závislý od toho, ako sa zamestnávateľ rozhodne zamestnanca zaradiť a ohodnotiť."

Jaroslav Barborák: "Odbory sa najnovšie dohodli so samotným premiérom, že dohoda na tabuľkách sa musí zrodiť do konca júna. Peter Pellegrini."

Peter Pellegrini, predseda vlády SR (Smer-SD): "Ak chceme od zamestnancov štátu vyžadovať vyššiu kvalitu a za nekvalitu ich aj primerane trestať, je dôležité, aby sme ich vedeli aj primerane zaplatiť."

Jaroslav Barborák: "V prípade zamestnancov verejnej správy premiér počíta s tým, že na ich lepšie ohodnotenie prispeje aj samotná samospráva. Združenie miest a obcí Slovenska však tvrdí, že už dnes je ich spoluúčasť na hranici znesiteľnosti. Jozef Turčány."

Jozef Turčány, Združenie miest a obcí Slovenska: "Budeme hľadať takú mieru, aby sme vyjadrili výraznejšiu mieru zvýšenia, ale zároveň aby boli nastavené podmienky tak, aby to mestá a obce mohli aj zaplatiť."

Jaroslav Barborák: "S novým ohodnotením pracovníkov štátnej a verejnej správy sa počíta už od budúceho roka."

Českí odborári už nechcú riešiť len platy. Bojovať chcú za kratší pracovný čas
[etrend.sk; 28/04/2018; ČTK ; Zaradenie: eTREND/ekonomika]
<https://www.etrend.sk/ekonomika/ceski-odborari-uz-nehcu-riesit-len-platy-bojovat-chcu-za-kratsi-pracovny-cas.html>

V Prahe pokračuje dvojdňový zjazd Českomoravskej konfederácie odborových zväzov (ČMKOS). Odborári a odborárky najväčšej odborovej centrály v Česku sa chystajú diskutovať o skracovaní pracovného času.

Zdroj - SITA

V najbližších rokoch chcú presadzovať to, aby pracovná doba v Česku trvala 37,5 hodiny miesto terajších 40 hodín – denne teda o pol hodiny menej.

Zjazd začal v piatok, kedy si odborári na najbližšie štyri roky volili svoje najvyššie vedenie. Drvivou väčšinou hlasov podporili doterajšieho predsedu Jozefa Středulu.

Druhý zjazdový deň vyplní debata o skracovanie pracovného času. Kým nemeckí

zamestnanci odpracujú podľa šéfa odborov za rok v priemere 1077 hodín, Česi 1340 hodín. Pri štyridsaťročnej pracovnej kariére rozdiel predstavuje desať odpracovaných rokov navyše, dodal J. Středula.

Podľa zamestnávateľov by plošné krátenie pracovného času znamenalo aj krátenie zárobku, a navyše by to v čase rekordne nízkej nezamestnanosti mohlo ešte zväčšiť nedostatok pracovných síl.

Odborová konfederácia zastrešuje 29 odborových zväzov s asi 310-tisícami členov. Svoj druhý zjazdový deň sa chystá začať spomienkovou akciou na ľudí, ktorí zomreli v práci. Smrteľných pracovných úrazov v Česku v posledných desaťročiach ubúda, predvlani došlo k 104 prípadom.

Štátnym zamestnancom porastú platy o rok

[HN; 83/2018; 30/04/2018; s.: 3; Romana Gogová ; Zaradenie: TÉMA DŇA]

MZDY

Výška výplat by mala stúpnuť aj verejným zamestnancom. Budúci rok stúpne opäť aj minimálna mzda.

Romana Gogová

Bratislava – Vláda opäť hovorí o zvyšovaní plátov. Tentoraz chce štát pridať aj vlastným zamestnancom. Podľa informácií HN by malo ísť o 10-percentné zvyšovanie v budúcom roku aj v roku 2020. Dokopy by sa ich mzdy mali zvýšiť o 20-percent oproti súčasnosti. Na podobných sumách sa zhodujú aj odborári. Stúpnuť by mala aj minimálna mzda, a to na úroveň 525 eur. To však môže mať zásadný vplyv na ekonomiku Slovenska.

Garancia rastu

O výraznom zvýšení plátov vo verejnej a štátnej správe hovoril premiér Peter Pellegrini. Ako o prioritě vlády o tom hovoril predseda strany Smer Robert Fico aj po koa ličnej rade. Koalícia chce pred sociálnych partnerov predstúpiť s opatreniami. Jedným z nich by mala byť aj garancia rastu minimálnej mzdy, ale aj plátov vo verejnom sektore v rokoch 2019 a 2020. "Ak platy ľudí stúpnu o 10 percent a v budúcom o ďalších 10 percent, sme pripravení podpísať aj dvojročnú dohodu," povedal Jozef Kollár, prezident Konfederácie odborových zväzov. Vládny trojlístok ešte presné čísla nezverejnil. Zvyšovanie by sa malo dotknúť aj učiteľov či zdravotných sestier. Mzdy zamestnancov štátu, ktorých je viac ako 200-tisíc, pritom nie sú financované len zo štátneho rozpočtu, ale aj z územnej samosprávy či verejnoprávnych organizácií. "Na tieto mzdy a platy išlo 7,6 miliardy eur. V roku 2018 to má byť 8,1 miliardy eur. Teraz je otázkou, či sa má zvýšiť o 10 percent toto číslo, pretože 80 miliónov by bola obrovská suma peňazí," upozorňuje analytik z INESS Radovan Ďurana. Na porovnanie, v susednom Česku pracuje vo verejnom sektore približne 453-tisíc ľudí a na ich mzdy ide len zo štátneho rozpočtu 186 miliárd korún za rok 2018. V prepočte to predstavuje 7,3 miliardy eur. Podľa Ďurana však zatiaľ nie je jasné, či by sa zvyšovali tarifné platy alebo či bude mať zvýšenie dosah aj na osobné ohodnotenie. "To by bolo to najhoršie možné riešenie, pretože je potrebné vedieť rozlišovať kvalitu práce zamestnanca," doplnil. Aktuálne

sú zamestnanci verejnej správy platení "tabuľkovo". Do 14 tarifných tried sa zamestnanci radia na základe vzdelania a odpracovaných rokov. Napríklad kuchári majú platovú triedu nižšiu ako je minimálna mzda, tá je dnes vo výške 480 eur. Ich trieda začína na 376 eurách. Zamestnávateľa im preto plat musia dorovnávať. Odborníci aj preto už dlhodobo poukazujú na to, že štát je najhorší zamestnávateľ.

Nízke platy chcú zvyšovať

Budúci rok by podľa premiéra mala minimálna mzda opäť stúpnuť. "Budeme vytvárať jasný tlak, aby minimálna mzda prekročila v roku 2019 výrazne úroveň 500 eur," uviedol Pellegrini po pondelkovom rokovaní s predstaviteľmi KOZ. "Je znepokojivé, že sa zo zvyšovania minimálnej mzdy stal politický marketing," poukazuje na premiérové slová ekonóm SAV Karol Morvay. Podľa neho je alarmujúce, že minimálnu mzdu zvyšujú čoraz častejšie. "Ministerstvo financií odmietlo naviazať príspevok pre osobných asistentov ťažko zdravotne postihnutých na minimálnu mzdu s argumentom, že by to predstavovalo príliš veľkú záťaž pre verejné financie," upozorňuje Ďurana. Podľa neho je irónia, že štátu už záťaž súkromného sektora neprekáža. Napriek tomu si Morvay nemyslí, že zvýšenie minimálnej mzdy budúci rok bude mať taký dosah, ako to bolo v minulých rokoch. Slovensko je totiž v situácii, že vzácnosť pracovnej sily narastá.

Na platy išlo 7,6 miliardy eur. V roku 2018 to má byť 8,1 miliardy eur.

Radovan Ďurana, analytik

Foto:

Za viac peňazí od štátu protestovali učitelia na niekoľkých zhromaždeniach počas uplynulých rokov.

Na úradnícke a štátne platy pôjde do roku 2020 až o 160 miliónov eur viac [HN; 83/2018; 30/04/2018; s.: 1; RGA ; Zaradenie: Titulná strana]

Bratislava – Vláda predstavila plány zvýšiť platy dokopy o pätinu oproti súčasnosti – o 10 percent v roku 2019 a o ďalších 10 v roku 2020. Na podobných sumách sa zhodujú aj odborári. V tomto roku ide na mzdy štátnych zamestnancov 8,1 miliardy eur. V prípade 20-percentného zvýšenia by sa tak suma musela zvýšiť o 160 miliónov eur. Stúpnuť by mala aj minimálna mzda, a to na 525 eur. O výraznom zvýšení platov vo verejnej a štátnej správe informoval premiér Peter Pellegrini. Ako o prioritě vlády o tom hovoril predseda strany Smer Robert Fico aj po Koaličnej rade. "Budeme vytvárať jasný tlak, aby minimálna mzda prekročila na budúci rok výrazne úroveň 500 eur," uviedol Pellegrini po pondelkovom rokovaní s predstaviteľmi Konfederácie odborových zväzov. Podľa ekonóma SAV Karola Morvaya je alarmujúce, že minimálnu mzdu zvyšujú čoraz častejšie. Napriek tomu si nemyslí, že budúročné zvýšenie minimálky bude mať taký ekonomický dosah ako po minulé roky. Na Slovensku totiž vzácnosť pracovnej sily narastá. Zasiahnúť to však môže nekvalifikovaných pracovníkov, ktorým zamestnávateľa nebudú ochotní platiť vyššiu mzdu za rovnakú efektivitu manuálnej práce. (RGA)

Slub to bol veľkolepý, vyššie príplatky však zamestnanci štátu veľmi nepocítia
[ekonomika.sme.sk; 27/04/2018; Michaela Štalmach Kušnírová ; Zaradenie: Ekonomika / Slovensko]

<https://ekonomika.sme.sk/c/20813836/slub-to-bol-velkolepy-vyssie-priplatky-vsak-zamestnanci-statu-velmi-nepocitia.html>

Mnohých zravotných sestier, opatrovateľov v domovoch sociálnych služieb, vodičov či uradníkov sa nové príplatky dotknú len minimálne.

BRATISLAVA. Najprv sa ich ohlasované zvyšovanie príplatkov za prácu nemalo dotknúť vôbec. Potom tretia vláda Roberta Fica predsa len ustúpila a veľkolepo ohlásila, že príplatky za prácu dostanú okrem ľudí, ktorí pracujú v súkromných podnikoch, aj zamestnanci štátu.

"Cieľom pozmeňujúceho návrhu zákona je, aby sa príplatky vzťahovali aj na zamestnancov vo verejnej a v štátnej službe. Považujem za logické, aby sa štát postaral aj o svojich zamestnancov," povedal poslanec Erik Tomáš, ktorý návrh predložil.

Vyššie príplatky začnú platiť od 1. mája. Mnohých zravotných sestier, opatrovateľov v domovoch sociálnych služieb, vodičov či uradníkov sa dotknú len minimálne.

Prečo nedostanú automaticky viac? Príplatky pre zamestnancov štátu: Ak sa ich netýka Zákonník práce, počítajú sa im z funkčného platu (priemerná mzda). Za noc je to 25 percent z funkčného platu. Za sobotu a nedeľu je to 30 percent. Za sviatok je príplatok 100 percent.

Zmenu napríklad vôbec nepocítia ľudia, ktorí robia na úradoch práce, je ich takmer 10-tisíc. Zvyšovať sa príplatky nebudú ani zamestnancom detských domovov, kde pracuje necelých 3500 ľudí.

"Príplatky, ktoré sa doteraz poskytujú, sú vyššie," vysvetľuje hovorkyňa ústredia práce Jana Lukačová.

Ako je to možné? Ľudia v súkromných firmách sa riadia Zákonníkom práce a väčšina príplatkov sa im vypočítava z minimálnej mzdy, ktorá je tento rok 480 eur (alebo 2,76 eura na hodinu). Za hodinu práce v noci tak dostanú príplatok 0,83 centa.

Naproti tomu, v prípade zamestnancov vo verejnej a v štátnej službe sa počítajú príplatky z takzvaného funkčného platu.

Ten sa skladá nielen zo mzdy (akú dostávajú ľudia v podnikoch), ale aj z rôznych príplatkov - napríklad osobného ohodnotenia. Zjednodušene povedané, príplatky sa počítajú z priemernej mzdy.

*pre zamestnancov v štátnej a verejnej správe toto zvýšenie neplatí automaticky. Bude sa prerátavať, či naň majú nárok. (zdroj:)

Povedzme, že napríklad vodičovi vlaku personalista vyráta za hodinu práce v noci príplatok 60 centov. To je menej ako spomínaných 83 centov, ktoré presadila vláda. Vodičovi sa teda príspevok od mája zvýši. Ak však zarába viac, povedzme 600 eur mesačne a príplatok mu

personalista vypočíta na 85 centov za hodinu, nič sa preňho nezmení.

"Vzniknutá situácia – keď je zamestnancom súkromného sektora garantovaná určitá minimálna miera mzdy a príplatkov, no zamestnancom verejného sektora nie – je obhájiteľná len ťažko. Vláda si však tento problém vyrobila sama," hodnotí analytik Nadácie F. A. Heyka Tomáš Púchly.

Každého sa to dotkne inak

Náklady štátnych podnikov sa teda dvihnú rozdielne. V Univerzitetnej nemocnici Louisa Pasteura v Košiciach už pred zmenou zákona dostávali podľa hovorkyne Ivany Staškovej zdravotné sestry či sanitári za nočné či víkendové zmeny viac.

Prečítajte si tiež: Štátne Cargo reaguje na Ficov balíček, chce znížiť príspevky zamestnancom

Priplatiť budú musieť ľuďom len za prácu cez sviatky. Doteraz dávali totiž príplatok 60 percent z priemernej mzdy, po novom musia vyplácať 100 percent.

Železničná spoločnosť Cargo Slovakia bude zvyšovať príplatky piatim tisíciam zamestnancov. V tomto roku sa jej náklady zdvihnú o 1,6 milióna eur, v budúcom o štyri milióny.

Koncom vlaňajška sa Cargo snažilo aspoň na pár mesiacov na výdavkoch na platy ušetriť. Na rokovanie s odborármi prišlo s návrhom, aby sa príplatky, ktoré zamestnancom vypláca, do mája znížili, aby ich potom firma opäť zvýšila, keď začne platiť nová legislatíva. "Brali sme ich návrh ako výsmech všetkým zamestnancom," tvrdili vtedy odborári.

Slovenská pošta si zase zvyšovanie príplatkov rozdelila. Už od januára ľuďom pridala za prácu v noci. Od mája bude svojim 2500 zamestnancom platiť viac za prácu cez víkend. Stát ju to bude 685-tisíc eur.

Železnice Slovenskej republiky budú zase dvíhať príplatky pre 12-tisíc zamestnancov, stát ich to tento rok bude 1,1 milióna eur. A napríklad takých hasičov či policajtov sa zmena príplatkov nedotkne vôbec, keďže ich mzdy sa odvíjajú od úplne iného zákona.

Absencia zdravotných sestier je tvrdá realita, upozornilo OĽaNO

[domov.sme.sk; 27/04/2018; TASR ; Zaradenie: Domov]

<https://domov.sme.sk/c/20813843/zdravnictvo-olano-zdravotne-sestry-onkologicky-ustav-kalavska.html>

Poslankyňa Červeňáková sa pýta, či je desaťpercentné navýšenie miezd pre sestry motivačné.

BRATISLAVA. Zdravotné sestry na Slovensku skutočne chýbajú, tvrdí to poslankyňa NR SR Elena Červeňáková (OĽaNO).

Upozornila, že vláda v programovom vyhlásení opakovane deklarovala, že pacient je pre ňu na prvom mieste a zdravotníci by mali byť spravodlivo a transparentne odmeňovaní, no nedostatok sestier až doteraz vytrvalo popierala.

Zapožičiavanie sestier

Červeňáková tvrdí, že nedostatok sestier je reálnym a vážnym problémom a v súčasnosti sa to potvrdzuje pri riešení situácie v Národnom onkologickom ústave (NOÚ).

Prečítajte si tiež: Onkologickému ústavu pomôžu sestry z iných nemocníc

"Je zarážajúce, že ministerka zdravotníctva Andrea Kalavská pristupuje ku kontroverznému návrhu, ako riešiť nedostatok sestier v tomto ústave, cestou ich 'zapožičania' z Univerzitnej nemocnice v Bratislave, pričom aj toto zariadenie dlhodobo bojuje s ich nedostatkom," upozornila Červeňáková, podľa ktorej si Kalavská od tejto pomoci sľubuje zníženie čakacích lehôt na operácie.

Poslankyňa sa pýta, či je desaťpercentné navýšenie miezd zo sociálneho balíka pre ne dostatočnou motiváciou.

Sestry opúšťajú slovenské zdravotníctvo

Aj tieto zásadné nedostatky majú podľa Červeňákovej za dôsledok to, že sestry opúšťajú slovenské zdravotníctvo a odchádzajú za prácou do zahraničia, kde sú adekvátne ohodnotené.

"Nehovoriac o situácii vo vychovávaní nových pracovníkov v zdravotníckych profesiách, o ktoré už mladí ľudia stratili záujem," doplnila poslankyňa.

Prečítajte si tiež: Ministerstvo robí zmeny v rezidentskom programe, lekárski odborári majú výhrady

Ministerka zdravotníctva v stredu (25.4.) po rokovaní vlády uviedla, že v najbližšej dobe by sa mohli znížiť čakacie lehoty na operácie. Poznamenala, že pomoc NOÚ prisľúbili sestry z ARO oddelení nemocníc v pôsobnosti rezortu.

"V máji by sa tak na ARO v NOÚ malo urobiť o desať až 15 operácií viac, pričom mám na mysli vážne a nie bežné zákroky," vysvetlila Kalavská.

[Späť na obsah](#)

Osmičkové Prvé máje (a tie ostatné)

[Pravda; 98/2018; 28/04/2018; s.: 16,17,18,19; Redakcia ; Zaradenie: neznáma história]

Nie je Prvý máj ako Prvý máj. V "osmičkových" rokoch, keď sa údajne v našich zemepisných končinách zrýchľuje historický čas a lámu dejiny, majú aj prvomájové manifestácie väčšiu šancu vojsť veľkými písmenami do letopisov.

Vladimír Jancura

Veď aj myšlienka sláviť 1. máj ako sviatok solidarity ľudí práce sa zrodila v čase, keď letopočet mal tri osmičky - v roku 1888. Prišli s ňou americkí odborári dva roky po tragických udalostiach v Chicagu, kde sa tamojší robotníci domáhali 8 hodinového pracovného dňa. Po streľbe policajtov niekoľko robotníkov na mieste zomrelo. Niekoľkých ďalších popravili v zinscenovanom procese. Až neskôr sa ukázalo, že išlo o justičnú vraždu.

1918: v ústrety štátu s Čechmi

Na Slovensku sa na 1. mája manifestovalo za 8-hodinový pracovný deň ešte aj v roku 1918. Tento Prvý máj sa však u nás preslávil niečím iným. Dvojtisícové zhromaždenie robotníkov i nerobotníkov v Liptovskom Mikuláši žiadalo okrem skrátenia pracovného času, okrem okamžitého ukončenia vojny a všeobecného volebného práva aj právo na sebaurčenie slovenského národa, presnejšie "uhorskej vetve československého kmeňa", ako to stálo čierne na bielom v rezolúcii z tejto manifestácie. Mala sa tým zvýrazniť jednota Čechov a Slovákov v boji za slobodný život v spoločnom demokratickom štáte.

Manifestanti v tej istej rezolúcii odsúdili "protidemokratickú vládnú politiku" rakúsko-uhorskej monarchie, "ktorá olupuje masy ľudu o zaslúžené práva a slobody". Je zaujímavé, že prítomný slúžny, politický predstaviteľ štátnej moci v okrese, nezakročil ani pri čítaní rezolúcie, ani pri speve českej hymny Kde domov můj, ani pri slávnostnej piesni Hej Slováci, ktorú spieval jasajúci tisícový dav. "Mikulášania zvyknutí na úradné šikanovanie otvárali oči, akoby sa bol stal nejaký zázrak," približuje svedok i aktér prevratových udalostí 1918 -1919 Štefan Janšák. "Ich čin patrí do kategórie skutkov, ktoré naveky obrátili tok slovenských dejín."

Bolo to vlastne prvé slovenské "zbohom" Uhorsku, a zároveň prvé verejné prihlásenie sa domáceho odboja k projektu česko-slovenského štátu. Emil Stodola, ktorý bol jeho významným stúpencom, si vtedy napísal do denníka: "Naši českí priatelia sú vo vytržení, lebo sme boli v nebezpečenstve, že svet nebude vedieť, ako Slováci zmýšľajú, a Česi si budú myslieť, že sa za svoje oslobodenie nezastaneme."

Česi od začiatku roku 1918 mali medzitým v Prahe už dve veľké zhromaždenia, na ktorých sa ich politická a kultúrna elita prihlásila k vytvoreniu česko-slovenského štátu, za ktorý bojoval zahraničný odboj vedený Tomášom G. Masarykom. Prvého mája zašli účastníci takmer 150-tisícovej manifestácie v centre Prahy ešte ďalej, keď v prijatej rezolúcii sa vyslovili za socializmus v budúcom samostatnom štáte. Doslova sa v nej hovorilo: "Socializmus v každom národe je povolaný viesť rozhodujúci zápas za mier, demokraciu, rovnoprávnosť, slobodu a národnú samostatnosť."

Uhorské úrady sa prebudili z "prvomájového" šoku až po niekoľkých dňoch, keď mikulášsku rezolúciu uverejnili v plnom znení Robotníckej noviny, a tie isté úrady začali konať, keď o nej informovala aj zahraničná tlač. Na pokyn z Budapešti spustili perzekúcie, novinám pohrozili zastavením vydávania a doktora Vavra Šrobára, ktorý vtedy žil v Ružomberku a navrhol text rezolúcie, uväznili v Čegléde ako nebezpečného "pansláva". Vyčítali mu najmä pasáž o príbuznosti Slovákov a Čechov. "Veď to urobili už maďarskí historici a etnografi," bránil sa Šrobár "Pál Hunfalvy napríklad vyhlásil Slovákov za potomkov husitov."

Bol máj 1918, do konca vojny, rozpadu Rakúsko-Uhorska a vzniku ČSR ostávalo už len pol roka. Kdekomu asi napadne, prečo rezolúcia podobná mikulášskej neodznela vtedy na prvomájovom zhromaždení v Prešporke (premenovanom neskôr na Bratislavu) alebo v Turčianskom Sv. Martine. Lebo Prešporok bol vtedy z väčšej časti maďarský a nemecký, zatiaľ čo Martin sa síce považoval za národné centrum uvedomelých Slovákov a Slovenskej národnej strany, ale bolo to dosť konzervatívne centrum. A martinskí národnári ešte nejakú chvíľu tíško spali...

1938: spoločne proti fašizmu

V roku 1919 bol 1. máj vyhlásený za štátny sviatok Československej republiky. A hoci zákon nestanovil pre tieto dni zachovanie nedeľného pokoja, v skutočnosti sa vtedy nepracovalo. Nový zákon o štátnych sviatkoch a pamätných dňoch z roku 1925 charakterizoval 1. máj ako "symbol sociálneho pokroku". Prvomájové podujatia mali však v období prvej ČSR pestrý charakter i priebeh - buď oslavný, protestný, alebo čosi medzi tým. Všetko záviselo od ich organizátora, či bol v tom čase pri moci, alebo v opozícii. Masarykovská republika sa vyznačovala prebujneným straníctvom, politické strany sa zmocňovali aj uzákonených rituálov a vtlačali im svoj obsah.

Socialisti a komunisti stáli za "červenými" prvými májmi, a tak ľudáci začali sláviť vlastné "biele máje". Bývali pokojnejšie, sporiadanejšie, prebiehali takpovediac "vo všetkej počestnosti". Ráno sa začínali svätou omšou vo vybraných kostoloch, nasledovalo zhromaždenie pod holým nebom, na ktorom vystúpil najprv kňaz - poslanec a po ňom predstaviteľ kresťanských odborov. Potom bol na programe sprievod kresťanských, zväčša mládežníckych, spolkov mestom.

Najbúrlivejší priebeh mávali demonštrácie organizované komunistami, ktorí najmä v časoch hospodárskej krízy nastoľovali čoraz tvrdsie sociálne požiadavky. Rôzne nacionalistické a fašistické zoskupenia zase siahali až na integritu štátu. Z tohto pohľadu mal veľký význam 1. máj 1938, keď sa nad Československom už sťahovali mračná zo strany čoraz rozpínavejšieho hitlerovského Nemecka. V českom pohraničí už v tom čase operovali polovojenské úderky nacistickej Sudetonemeckej strany Konrada Henleina, na Slovensku dávala o sebe hlučne vedieť Karpatonemecká strana Franza Karmasina, ktorá svoju činnosť koordinovala s henleinovcami.

Volanie po ďalekosiahlej autonómii zaznievalo nielen zo Sudet, ale aj z juhu a zo severu Slovenska. V tejto pochmúrnej atmosfére zakázala pražská vláda, ktorú vtedy viedol Slováč Milan Hodža, všetky verejné zhromaždenia. Zákaz sa mal vzťahovať aj na prvomájové manifestácie, nakoniec však rozhodla kompromisne: ministerstvo vnútra mohlo ich povoliť od prípadu k prípadu, ak organizátori poskytnú záruky, že nepríde k zrážkam medzi demonštrantmi a strážcami zákona a že nebude rušený verejný poriadok. Tam, kde úrady povolili prvomájové sprievody a zhromaždenia, konali sa spravidla spoločne. Ako napísal v komentári denník Slovenský hlas, blízky Hodžovi a agrárnej strane, na námestiach sa "nezhromaždili strany, ale akoby národ". Podľa českého historika Jířího Kociána "1. máj 1938 utlmil vášne stranícke a ideologické a mal silne národný a vlastenecko-národný charakter". Leitmotívom prejavov bol boj proti nastupujúcemu fašizmu, za slobodu a mier.

V Bratislave sa síce ľudia zhromaždili na určených stanovištiach podlá príslušnosti k stranám, spolkom a odborovým centrálam, a odtiaľ sa odobrali v sprievodoch a so zástavami k Národnému divadlu alebo na Námestie slobody. No tam už mali niektoré strany a odborové zväzy spoločné zhromaždenia, na ktorých sa zúčastnilo približne 18-, respektíve 10-tisíc ľudí. Stojí za zmienku, že v 34 slovenských mestách spoločne manifestovali komunisti a sociálni demokrati, ktorí si predtým nevedeli prísť na meno, teraz ich spojil zámer vytvoriť ľudový protifašistický front. A vo Zvolene sa na spoločnej manifestácii s komunistami a so socialistami zúčastnili dokonca aj ľudáci, čo bol unikátny prípad.

Samostatné zhromaždenia mali predovšetkým maďarské strany a karmasinovci. Tí pochodovali v sprievode za stáleho vykrikovania "Sieg heil!". Zhromaždili sa pri Cvernovke v počte asi 7-tisíc osôb a vypočuli si prejav svojho vodcu, ktorý im prečítal osem Henleinových požiadaviek prijatých pred týždňom na zjazde strany v Karlových Varoch. Išlo napríklad o nápravu údajných krívd, spôsobených Nemcom na území ČSR od roku 1918, a o ich odškodnenie. Ale aj o uznanie "nemeckého svetového názoru", jedným slovom - hitlerizmu.

V Bratislave sa to obišlo bez pouličných potýčok, na rozdiel od niektorých českých miest, napríklad Opavy, kde si policajné zákroky proti nepovolenej demonštrácii "heilujúciich" Nemcov vyžiadali niekoľko zranených.

Podľa údajov ČTK sa na prvomájových manifestáciách v celej republike zúčastnilo okolo troch miliónov ľudí. O tri týždne pražská vláda vyhlásila čiastočnú mobilizáciu, aby dala Berlínu najavo odhodlanie ubrániť celistvosť štátu. A o pol roka prišlo Československo na základe Mníchovskej dohody i následnej Viedenskej arbitráže o Sudety a južné slovenské okresy. Západné mocnosti pripustili oklieštenie krajiny v srdci Európy, aby zachránili mier na kontinente. Tak aspoň tvrdili ich vtedajší predstavitelia. Hitlerovi však narástli krídla a namiesto vďaka sa od neho čoskoro dočkali vojny.

1948: "Širokého zdravia mladí"

Preskočíme desať rokov. Prvý máj 1948 sa konal krátko po februárovom prevrate a prvej vlne politických čistiek. Kým dovtedy si prvomájové slávnosti usporadúvali jednotlivé politické strany alebo robotnícke spolky, odteraz mohli byť iba spoločné pod hlavičkou jednotného Národného frontu Čechov a Slovákov, v ktorom hrala prvé husle komunistická strana.

V predvečer Sviatku práce pripravil ústredný výbor strany "Slávnostný manifestačný sľub československého ľudu". V jeho závere sa hovorilo: "Vzopneme celú mohutnú silu, aby sme urýchlili cestu k šťastnej socialistickej budúcnosti, v ktorej vidíme svoju najväčšiu národnú istotu. Napneme sily, aby sme svoju vlasť premenili na kvitnúcu záhradu, v šťastlivý domov všetkého ľudu, na ozajstný zemský raj vo všetkom a navždy. To sľubujeme!" V Bratislave trval prvomájový sprievod päť hodín, pred slávnostnou tribúnou prešlo podľa rôznych odhadov od 130- do 150-tisíc ľudí. Rečnil Viliam Široký, vicepremiér československej vlády a predseda KSS v jednej osobe. "Dnes oslavujeme svoje veľké víťazstvo nad reakciou, vzdávame česť slobodnej a budovateľskej práci, vyjadrujeme úprimné city bratstva voči Sovietskemu zväzu," povedal. "Ľud rozdrvil zločinné plány nepriateľa. A tí, čo republike kopali jamu, sami do nej spadli." Bratislavská mládež odpovedala rečníkovi súhlasným skandovaním: "Širokého zdravia mladí, pretože ho majú radi!"

Ako vyplýva zo spomienok pamätníkov, účasť v sprievode bola u časti obyvateľstva vtedy ešte vyjadrením sympatií k povojnovým budovateľským úspechom, u iných skupín však už len povinnosťou. Prvý máj využili komunisti na mobilizáciu svojich prívržencov pred parlamentnými voľbami, ktoré sa konali už o mesiac. V Prahe rečnil Širokého šéf, premiér a zároveň predseda KSČ Klement Gottwald. Ten vytýčil heslo: "Dnes prišli státisíce, 30. mája prídu milióny!"

Ešte v marci 1948 vedenie KSČ uvažovalo o tom, že do volieb pôjde každá politická strana samostatne. Aj preto sa robil masový nábor do komunistickej strany. Ale začiatkom apríla gottwaldovci od tejto alternatívy upustili a prišli s myšlienkou vytvorenia jednotnej

kandidátky Národného frontu. Interným prieskumom cez okresné a nižšie organizačné články totiž ústredný výbor zistil, že samostatne by KĽČ dostala len okolo 60 percent hlasov. To sa nezdalo dostatočné, lebo malo ísť o triumfálne voľby, ktoré by potvrdili oprávnenosť februárového prevratu a legalizovali jeho dôsledky. Na Slovensku hlasovalo napokon za jednotnú kandidátku 84 percent voličov (v celej ČSR vyše 86 percent), 14 percent lístkov bolo prázdnych 6,8 percenta zapísaných voličov sa nezúčastnilo na voľbách a zvyšné lístky boli neplatné. Prázdne alebo tzv. biele lístky sa zaviedli preto, lebo účasť na voľbách bola povinná zo zákona. Nemuseli ste nikoho voliť, ale vhođením lístka ste si splnili takpovediac občiansku povinnosť. Pomer hlasov ukázal, že celkovo až takmer 20 percent oprávnených voličov vyjadriло svoje záporné stanovisko k vtedajším pomerom.

A to sa nebrali do úvahy volebné machinácie a podvody. Ako zistil v archívoch slovenský historik Michal Barnovský, niektorí miestni a okresní funkcionári Národného frontu sa chceli blysnúť pred vrchnosťou a zatajili skutočné množstvo prázdnych alebo "bielych" lístkov, respektíve ich skutočný počet skresľovali. Napríklad v Spišskej Novej Vsi podľa oficiálnej štatistiky vyše 90 percent voličov hlasovalo za jednotnú kandidátku, v skutočnosti ich však bolo len 62 percent.

Už o rok-dva zavládla v spoločnosti atmosféra strachu. Aj ten, čo sa nechcel podriaadiť, predstieral z existenčných dôvodov lojalitu, poslušnosť, či dokonca nadšenie. To nemohlo nepoznamenať aj spoločenské obrady, sviatky a tradície, prvomájové oslavy nevynímajúc.

"Medzi papalášmi na tribúnach a defilujúcimi pracujúcimi sa vytvorila bariéra," opisuje etnologička Zuzana Beňušková. "Vyvýšené tribúny, ktoré mali sakralizovať spoločenské hodnoty a najmä ich pevných ochrancov, túto bariéru len zvýrazňovali."

Spôsob osláv sa riadil ustálenými pravidlami, predpísanými "zhora", a postupne sa unifikoval. Začínalo sa hodinu po tom, čo prepukli oslavy 1. mája v Moskve na Červenom námestí. Sprievod sa pohol až vtedy, keď na slávnostnú tribúnu vystúpili "papaláši" a z reproduktorov zazneli tóny Internacionály. K tribúne sa potom vydala skupina pionierov a obdarovala funkcionárov kyticami kvetov. Za to mohli pozorovať sprievod zhora. Ustálila sa aj dĺžka sprievodov v Prahe a Bratislave trvali okolo štyroch hodín.

V roku 1958 vyšlo nariadenie o povinnom zdobení štátnych a verejných budov v súvislosti so sviatkom práce od 30. 4. do 2. 5. každého roku. Odporúčalo sa obyvateľom, že na budovách, kde visia "vlajky štátne a červené" by mali pridať ešte kvetiny do okien. A kto vlajky nemá, nech si aspoň "malé papierové" opatrí...

Dvadsať rokov sa oslavy 1. mája niesli v duchu hesla "Kto stojí na chodníku, nemiluje republiku." Kto neprišiel do prvomájového sprievodu, mohol mať vážne vytriasačky. Ešte aj v 60. rokoch sa za neúčasť v sprievode strhávali v práci prémie a písali absencie.

Pohnútkou zúčastniť sa na sprievode v tom čase však neboli už len obavy z možných postihov. V súčasných diskusiách na internete si ich staršie účastníčky často zaspomínajú, že práve na 1. mája bolo dostať kúpiť ináč nedostatkový tovar: banány, pomaranče, spišské parky. Ukážka: "Musela som ísť do sprievodu, hoci som bola tehotná a mala už dosť veľké bruško, lebo ináč by som nezohnala citróny." Pre niekoho majú vtedajšie Prvé máje vôňu pomarančov, pre herečku Máriu Kráľovičovi! - vôňu jari: "Nepočúvala som často zdĺhavé a nudné reči, v ušiach ostali piesne a nenadiktovaná radosť, ostala jar."

1968: osviežujúci dúšok slobody

A zrazu tu bola jar 1968. A na vtedajší Prvý máj si dobre pamätá už aj autor týchto riadkov. Komu sa do ulíc nechcelo, ostal doma alebo sa vybral do prírody. Ale ktože by ostával, už len zvedavosť vyhánala ľudí do vyzdobených ulíc. Všetko bolo také nové, nezvyčajné! Noviny nezverejnili ani predpísané prvomájové heslá. Po minulé roky vznikali dávno pred oslavami kdesi v útrobach najvyšších straníckych orgánov a potom sa skveli na transparentoch, skandovali ich moderátori zhromaždení do mikrofónov i vybrané skupiny v sprievodoch. V 50. rokoch sa často opakovalo heslo "Stalin, Gottwald, Široký - nech nám žijú naveky!" Po prekonaní takzvaného kultu osobnosti ho nahradilo iné: "Nech žije KSČ - vedúca sila robotníckej triedy!"

"Najvyššie orgány tentoraz nevyrukovali s direktívnymi témami, inštrukciami a heslami," písala Pravda 1. mája 1968 na svojej titulnej strane. "Očakáva sa spontánna účasť a spontánne heslá."

Na druhý deň v glose kritizovala, že v Bratislave sa na rozdiel od Prahy objavilo v sprievode oveľa menej nápaditých a vtipných transparentov a hesiel. "Viackrát podporili demokratizáciu alebo federáciu, ale čo ďalej?" Niečo sa predsa len našlo. Napríklad: "Pravda zvíťazí, ale dá to zabrať!" Nad hlavami manifestujúcich sa kde-tu objavili aj netradičné transparenty i portréty - ľudia niesli Štúra, Štefánika alebo Clementisa. To ešte pred rokom bolo takmer nemysliteľné. Praha však prekonala všetky predstavy, provokovali najmä vysokoškooláci. Prišli pred hlavnú tribúnu napríklad s plagátom "So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy viac!" Alebo iný: "Slováci nechajte nám aspoň ,f!'"

V tom čase bol už piaty mesiac najsilnejším mužom v štáte Slovák Alexander Dubček. Teraz stál na čestnej tribúne, usmieval sa a srdečne mával Pražanom. Pred ním defillovali transparenty s ich požiadavkami i kritickými postrehmi. "Žiadame okamžité rozpustenie ŠtB", "Vráťte levovi korunu" (v štátnom znaku - pozn. red.), "Zastavte rušenie zahraničného vysielania našimi výrobkami Tesla!", "Chceme slobodné voľby!", "Slobodu aj odlišným názorom!"

Úsmevy na tvárach členov politického vedenia zmrzli, keď sa pred tribúnou objavila skupina z Klubu angažovaných nestraníkov (KAN), ktorý úrady odmietli povoliť ako opozičný politický subjekt. Jeden z jej transparentov: "Ozýva sa zo všetkých strán, kedy nám povolíte KAN? Je nás šesť miliónov."

Na záver sprievodu sa však dav zhromaždil okolo tribúny a hlučne pozdravoval najvyšších predstaviteľov. "Nech žije Dubček!", "Nech žije Ludvík Svoboda!", "Nech žije sloboda!" Niektorí odvážlivci si trúfli vyjsť až na tribúnu a tam sa objímali s Dubčekom. Nevídané! Bežní občania sa obľapajú s prvým tajomníkom! Všimli si to aj v Kremli a Dubčekovi neskôr vyčítavo pripomínali. Sám Dubček spomínal na 1. máj 1968 v Prahe vo svojich pamätiach s hlbokým dojatím: "Po rokoch režírovaných sprievodov to bol dobrovoľný happening. Nikto nenahnal ľudí pochodovať pod ústredne vyfabrikovanými heslami... Niektoré boli veselé, iné kritické alebo jednoducho humorné. Nálada však bola uvoľnená a radostná."

Úplne odlišne - ako absurdné divadlo a kus bláznovstva

- to však s odstupom rokov hodnotil Vasil Biľak, v roku 1968 najsilnejší muž na Slovensku.

"Pravicoví oportunisti presadili tzv. nový prístup k oslavám 1. mája," napísal. "Strana nemala mobilizovať robotnícku triedu a pracujúcich, ale nech si do sprievodu príde kto chce a robí si čo chce, a podľa toho sa posúdi, či sa podporuje, alebo nepodporuje politika strany. Práve oportunisti však veľmi usilovne mobilizovali všetky svoje sily."

Neuplynuli ani štyri mesiace a do Československa vtrhli vojská varšavského paktu, aby potlačili "plazivú kontrarevolúciu", ktorá sa údajne tak drzo prejavila už počas prvomájových osláv. O tri roky vyšlo Poučenie z krízového vývoja, ktorým sa začali politické čistky a tzv. normalizácia. Tento programový dokument vyčítal Alexandrovi Dubčekovi ešte aj to, že v Pražskej jari nedal vyhlásiť prvomájové heslá. Vraj "len tak sa mohli objaviť heslá protisocialistické a protisovietske".

1990 - 2018: A ako ďalej?

Prešiel rok a všetko sa vrátilo do starých, "zhora" predpísaných koľají. Síce dočasne, ale podľa jedného normalizačného vtipu, "v Československu najdlhšie trvá provizorium". Postupne sa májové oslavy znovu zvrhli na viacmenej povinné a preorganizované sprievody. Ešte jeden vtip z tých čias: "Vtedy pôjdeme dobrovoľne do sprievodu, keď bude pokračovať až na Mariahilferstrasse." Teda až do Viedne. Na hraniciach však boli zátarasy a na Prvého mája mali strážne hliadky zvýšenú pohotovosť.

Rok čo rok sa 1. mája opakovala tá istá situácia: väčšina ľudí síce do sprievodu prišla, každý sa však chcel vyhnúť noseniu portrétov a transparentov. Bolo ich treba totiž nielen niesť, ale aj po sprievode zaniest' na vopred určené miesto. Niekedy vyšiel zamestnávateľ nosičom v ústrety a "hneď v prvej uličke čakalo nákladné auto nášho podniku, kam sme len tak cez bočnice nahádzali všetkých Marxov, Leninov a Gottwaldov". Citát je z poviedky Dušana Duška 1. máj 1977.

Dnes však na ne spomínajú s istou nostalgiou. Boli vtedy mladí, v sprievode sa postretávali s priateľmi a po zahodení transparentov či mávadiel vyvádžali do neskorej noci. Na prvého mája sa navyše dali nakúpiť dobroty, bežne nedostupné. A večer bola veselica. Peter Weiss, dnes slovenský veľvyslanec v Prahe, sa pri jednej príležitosti vyznal, že po sprievode sa išlo na víno a popoludní s deťmi na kolotoče. "Tieto obyčajné ľudské zážitky vo mne prekrývali nechut' povinne organizovanej účasti na pochode pred gerontokraciou KSČ," dodal. A tak to trvalo až do roku 1990. Dnes je Prvý máj síce naďalej štátnym, ale dosť bezobsažným sviatkom. Väčšina ľudí nevie, čím ho naplniť. Niekde zhromaždia menšie davy politické strany, inde odbory. Recesisti na niekoľkých miestach Slovenska organizujú paródiu na preorganizované a zideologizované prvomájové sprievody za totality. Ale vedia mladí ľudia, čo sa vlastne paroduje? Ved' odvtedy uplynuli už takmer tri desaťročia, a oni ešte neboli ani na svete...

A tak je celkom oprávnená otázka, či je to ešte úsmevné, alebo už len trápne pripomenutie minulosti.

Pravda zvíťazí, ale dá to zabrať!

prvomájové heslo v roku 1968 v Bratislave

foto:

1. mája 1918 Pražania manifestovali za socializmus.

1. máj 1938: henleincovci hailujú v Liberci.

Bratislava, 1. máj 1968: povznesená nálada vyhánala ľudí do vyzdobených ulíc.

[Späť na obsah](#)
